

Sygn. akt I ACa 148/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Beata Wojtasiak
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska (spr.) SO del. Dariusz Małkiński
Protokolant	:	Sylwia Radek-Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. K.**

przeciwko (...) **S.A. w S.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce

z dnia 3 grudnia 2015 r. sygn. akt I C 979/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) **zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 80.000 (osiemdziesiąt tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami z tytułu opóźnienia od dnia 19 maja 2015 r. do dnia zapłaty i kwotę 5.678 (pięć tysięcy sześćset siedemdziesiąt osiem) zł tytułem zwrotu kosztów procesu;**

b) **oddala powództwo w pozostałym zakresie;**

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.220 (dwa tysiące dwieście dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

Małoletnia P. K. reprezentowana przez przedstawiciela ustawowego – ojca S. K. wiosła o zasądzenia od (...) S.A. z siedzibą w S. kwoty 110.000 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 19 maja 2015 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia oraz kosztami postępowania sądowego, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

(...) S.A. z siedzibą w S. wniosło o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce zasądził na rzecz powódki kwotę 110.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 maja 2015 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 9.117 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ten ustalił, że w dniu (...) w miejscowości N. doszło do zdarzenia drogowego, podczas którego S. K. kierując samochodem marki S. (...) o nr rej. (...), nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i spowodował wypadek drogowy w ten sposób, że na skrzyżowaniu dróg nie ustąpił pierwszeństwa przejazdu i uderzył w pojazd P. (...) o nr rej. (...) kierowany przez M. S., w wyniku czego śmierć poniosła pasażerka pojazdu S. F. E. K.. W związku ze spowodowaniem wypadku drogowego, na mocy wyroku Sądu Rejonowego w Ostrowi Mazowieckiej z dnia 1 czerwca 2015 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II K 141/15 S. K. został skazany za czyn zabroniony na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres próby wynoszący 2 lata.

Pojazd sprawcy wypadku – S. (...) o nr rej. (...) w dacie zdarzenia posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w (...) S.A. z siedzibą w S. o nr polisy (...).

W chwili śmierci R. K. miała 37 lat. Mieszkała i prowadziła wspólne gospodarstwo domowe ze swoim mężem oraz trojgiem małych dzieci – D. K. (ur. (...)), K. K. (ur. (...)) oraz P. K. (ur. (...)).

Powódka w dacie śmierci matki miała 7 lat. W chwili zdarzenia i obecnie pozostaje uczennicą Szkoły Podstawowej w J.. O śmierci matki poinformowała ją ciocia – siostra ojca. Dziewczynka była bardzo związana ze zmarłą, która na co dzień dbała o zaspokajanie jej potrzeb, przygotowywała posiłki, pomagała w odrabianiu lekcji, odprowadzała i odbierała ze szkoły oraz bawiła się z nią. Jej śmierć stanowiła dla powódki wstrząs emocjonalny, straciła w jednej chwili jednego z rodziców. Powódka była bardzo zżyta z matką, często rozmawiały, miały ze sobą bardzo dobry kontakt, więzi istniejące między nimi były bardzo silne. Śmierć matki wywołała u małej pocucie osamotnienia. Aktualnie opiekę nad nią sprawuje ojciec, przy pomocy innych członków rodziny i sąsiadów. Dziewczynka tęskni za zmarłą, wspominając ją płacze. Po śmierci matki pozostawała pod opieką psychologa.

Jak dalej wskazał Sąd, na skutek zgłoszenia szkody, decyzją z dnia 15 maja 2015 r. pozwany przyznał powódce zadośćuczynienie za śmierć matki w kwocie 40.000 zł oraz odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w kwocie 20.000 zł.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny sprawy, Sąd w pierwszej kolejności zaznaczył, że pozwany nie kwestionował – co do zasady – swojej odpowiedzialności cywilnoprawnej za skutki zdarzenia z tytułu zawartej umowy ubezpieczeniowej. Nadmieniał dalej, że podstawę roszczenia najbliższych członków rodziny zmarłego o przyznanie stosownego zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę stanowi art. 446 § 4 k.c. W ocenie Sądu mała powódka niewątpliwie bardzo mocno przeżyła śmierć matki. Wskazał, że z wiarygodnych zeznań świadków J. W. i A. K. oraz ojca dziewczynki wynikało, że była ona silnie związana emocjonalnie z matką, przede wszystkim z uwagi na fakt, iż była najmłodszym dzieckiem małżeństwa K.. Z trojga dzieci to ona była najbardziej uczuciowo związana ze zmarłą i przez to w sposób najbardziej dotkliwy odczuła jej stratę. W ocenie Sądu, utrata rodzica stanowiła dla powódki wstrząs emocjonalny, w wieku bowiem zaledwie 7 lat straciła matkę – osobę, która na co dzień sprawowała nad nią opiekę oraz dbała o jej wychowanie i rozwój. To ona w głównej mierze gwarantowała małej pocucie bezpieczeństwa oraz dawała wsparcie psychiczne. Już sama obecność matki w życiu powódki – zdaniem Sądu - miałyby niebagatelne znaczenie dla jej prawidłowego rozwoju psychicznego i fizycznego. Niewątpliwie matka była dla córki wzorem do naśladowania, rodzicem któremu mogła zwierzyć się ze swoich problemów. Dziecko nadal bardzo silnie doświadcza

emocjonalnych skutków wypadku. Ujawnia tęsknotę za zmarłą, mówiąc o niej płacze. Sąd zważył, iż gdyby nie nagła i tragiczna śmierć matki, powódka mogłaby nadal liczyć na jej opiekę, pomoc w sprawach życia codziennego oraz wsparcie psychiczne. Podkreślił, iż w chwili śmierci matka powódki była stosunkowo młodą kobietą w wieku 37 lat, a zatem można było z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że do momentu pełnego usamodzielnia się powódki pozostawało przed nią jeszcze kilkanaście lat. W tym czasie uczestniczyłaby w najważniejszych wydarzeniach w życiu małoletniej córki, w okresie jej dojrzwania, w chwilach radości oraz trosk. Sąd nie miał wątpliwości, że pomimo opieki i wsparcia ze strony innych członków rodziny oraz sąsiadów - dziecko doświadczyło utraty najważniejszej i najbliższej osoby w życiu. Nagły brak najbliższego członka rodziny był źródłem bardzo trudnej zmiany w życiu siedmioletniej P. K., szokiem emocjonalnym. Głęboko odczuwa nieobecność matki w swoim życiu, zaś żadna inna relacja nie jest w stanie zastąpić i zrekompensować dziecku tej straty. Sąd zważył bowiem, że więź córki z matką stanowi jedną z silniejszych więzi międzyludzkich zapewniających przede wszystkim poczucie bezpieczeństwa, wsparcia i zrozumienia dla dziecka.

W ocenie Sądu, uwzględniając powyższe okoliczności oraz upływ stosunkowo niedługiego czasu od momentu wypadku, przyznana przez pozwanego na rzecz powódki kwota zadośćuczynienia w wysokości 40.000 zł była zaniżona i nie rekompensowała doznanej przez nią krzywdy. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy Sąd – mając na względzie treść art. 322 k.p.c. – uznał, że kwota 150.000 zł jest odpowiednią kwotą zadośćuczynienia za doznaną przez powódkę krzywdę. Zważył jednak, że otrzymała już ona od pozwanego kwotę 40.000 zł, stąd też zasądził na jej rzecz pozostała kwotę 110.000 zł.

O odsetkach orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. wskazując, że ubezpieczyciel został wezwany do zapłaty zadośćuczynienia pismem z dnia 23 marca 2015 r., zaś decyzja wydana w tym przedmiocie z dnia 15 maja 2015 r. została doręczona stronie powodowej w dniu 18 maja 2015 r. Stąd też zasadnym było żądanie odsetek od dnia 19 maja 2015 r.

O kosztach procesu postanowił na zasadzie art. 98 § 1 § 3 k.p.c. i § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w części, tj. w zakresie pkt. I ponad kwotę 60.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 maja 2015 r. do dnia zapłaty oraz co do kwoty 9.117 zł tytułem kosztów procesu. Sądowi I instancji zarzucił naruszenie art. 446 § 4 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na rażącym zawyżeniu wysokości należnego powódce zadośćuczynienia, zasądzeniu tego świadczenia w sposób niewspółmiernie wysoki do doznanej krzywdy, nieprawidłowym uwzględnieniu okoliczności wpływających na wysokość zadośćuczynienia (nieuwzględnieniu w dostateczny sposób okoliczności znacznej poprawy więzi powódki z ojcem, posiadania oparcia w pozostałej dwójce rodzeństwa, jak również nieuwzględnieniu kwot zasądzonych w podobnych przypadkach, przy podobnym stanie faktycznym.

Mając to na względzie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. I i oddalenie powództwa ponad kwotę 60.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 maja 2015 r. oraz wzajemne zniesienie kosztów procesu między stronami; jak również zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania za drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, jako że znajdują one oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, a nadto – nie były kwestionowane przez stronę pozwaną. Jednocześnie wyraża odmienną - w stosunku do przyjętej przez Sąd I instancji - ocenę materialnoprawną tych faktów, co skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i innym rozstrzygnięciem w przedmiocie wysokości należnego powódce zadośćuczynienia.

Podkreślić należy, że wysokość zadośćuczynienia przyznawanego na podstawie art. 446 § 4 k.c. ma charakter ocenny i dlatego przy jego ustalaniu sądy zachowują duży zakres swobody. W konsekwencji zarzut wadliwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być w postępowaniu odwoławczym skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2002 r., I CKN 837/00 – zbiór Lex nr 56891). W ostatnich latach Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądzonego już zadośćuczynienia uzasadnione jest jedynie wówczas, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r., III CKN 339/98, OSNC 2000, nr 3, poz. 58; z dnia 12 października 2000 r., IV CKN 128/00, LEX nr 52520; z dnia 4 lipca 2002 r., I CKN 837/00, LEX nr 56891; z dnia 27 lutego 2004 r., V CK 282/03, LEX nr 183777; z dnia 15 lutego 2006 r., IV CK 384/05, LEX nr 179739).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że przyjęta przez Sąd I instancji kwota wyjściowa zadośćuczynienia jest niewspółmiernie wysoka w porównaniu z całokształtem okoliczności niniejszej sprawy składających się na rozmiar krzywdy małoletniej powódki. Sąd Apelacyjny podziela bowiem argumentację strony skarżącej, że jakkolwiek strata matki wiązała się dla małoletniej P. z ogromnym bólem i tęsknotą, to jednak dziewczyna nie została przez to osierocona, czy osamotniona. Ma bowiem ojca, z którym relacje – wskutek doznanej straty - w sposób naturalny rozwinęły się i pogłębiły. Ojciec stara się być prawdziwym oparciem dla córki i poświęca jej więcej czasu i uwagi niż kiedykolwiek przedtem. Ponadto dziewczyna ma jeszcze dwójkę rodzeństwa, które również może stanowić dla niej źródło psychicznego wsparcia i dawać poczucie przynależności i wspólnoty. Słuszne są przy tym uwagi strony skarżącej, że zasądzenie świadczenia z art. 446 § 4 k.c. nie może odbywać się w oderwaniu od podobnych stanów faktycznych. W sprawie niniejszej jest zaś Sądowi Apelacyjnemu z urzędu wiadomym, że rodzeństwo powódki również dochodziło swych roszczeń – z tego samego tytułu - względem pozwanego ubezpieczyciela. Wyroki, które w tych sprawach zapadły, zostały wprawdzie zaskarżone i oczekują na rozpatrzenie w instancji odwoławczej, tym niemniej nie bez znaczenia w realiach niniejszej sprawy jest ocena tych roszczeń przez sąd niższej instancji, jako że ich tło stanowiły te same wydarzenia (wspólne dla powódki i jej rodzeństwa). Zauważyć trzeba, że zgromadzony w sprawie niniejszej materiał dowodowy jest dość skąpy, składają się nań zeznania świadków i ojca powódki. Brak natomiast fachowego i miarodajnego dowodu w postaci opinii biegłego specjalisty, który w sposób szczegółowy przeanalizowałby stan psychiczny i emocjonalny małoletniej, a przez to – dostarczył wskazówki na ile rozmiar krzywdy małoletniej P. różni się charakterem i intensywnością od krzywdy pozostałych dzieci zmarłej R. K.. Przy takim zakresie i wymowie materiału dowodowego brak podstaw do przyjmowania, że krzywda małoletniej powódki w stopniu znaczącym przewyższa krzywdę jej brata, który jest raptem starszy od niej o dwa lata, a któremu Sąd Okręgowy przyznał zadośćuczynienie w łącznym wymiarze 120.000 zł.

Uwzględnienie powyższych okoliczności – pominiętych w rozważaniach Sądu I instancji - uprawnia ocenę, że zasądzenie zadośćuczynienia w łącznym wymiarze 150.000 zł wypacza funkcję kompensacyjną tego typu świadczenia, a co za tym idzie – może być rozpatrywane w kontekście rażącego wygórowania. W ocenie Sądu Apelacyjnego kwotą wyjściową winna być kwota 120.000 zł. Uwzględniając zaś fakt, że w ramach postępowania likwidacyjnego pozwany ubezpieczyciel przyznał powódce kwotę 40.000 zł, zasądzeniu podlega pozostała kwota 80.000 zł.

Zmiana wyroku w zakresie wysokości należnego zadośćuczynienia zobligowała Sąd Apelacyjny do dokonania korekty w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu za pierwszą instancję. Mając na względzie koszty wyłożone przez obie strony oraz ostateczną wygraną powódki w wysokości 73%, zasądzeniu na jej rzecz podlegała kwota 5.678 zł, na podstawie art. 100 k.p.c. oraz w oparciu o § 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego postanowił zaś na zasadzie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c., a także na mocy § 2 pkt. 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października

2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 r.) przyjmując, że pozwany wygrał swoją apelację w 60%.

(...)